

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – „A globális válság hatása a főbb európai termelő és szolgáltató szektorokra” (saját kezdeményezésű vélemény)

(2009/C 318/09)

Előadó: **Antonello PEZZINI**

Társelőadó: **Enrico GIBELLIERI**

2009. február 26-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy az Eljárási Szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt készít a következő tárgyban:

„A globális válság hatása a főbb európai termelő és szolgáltató szektorokra.”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) 2009 szeptember 10-én elfogadta véleményét. (Előadó: Antonello PEZZINI, társelőadó: Enrico GIBELLIERI.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. szeptember 30-án és október 1-jén tartott, 456. plenáris ülésén (az október 1-jei ülésnapon) 156 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a jelenlegi pénzügyi válságnak az EU nagy termelő és szolgáltató szektoraira gyakorolt hatása az európai intézményeket és a tagállamokat a közösségi politikák és eszközök alapos újragondolására és nagyobb fokú koordinálására kötelezi, hogy létrejöhessen egy olyan értékskála, amely első helyre a reálgazdaságot, továbbá a vállalkozásokat, a munkavállalókat és a polgárok szükségleteit helyezi.

1.2 Az EGSZB határozottan kéri a Lisszaboni Szerződés ratifikálását, mivel ez az EU-nak olyan struktúrát biztosíthatna, amely képes megfelelni annak az igénynek, hogy kontinensünk fejlődését versenyképes, fenntartható és nyílt módon lehessen alakítani az alábbiak révén:

- a vállalkozások és a munkavállalók közötti együttműködés erősítésére szolgáló intézkedések;
- közös és megfelelőbb módon koordinált politika;
- gyorsabb döntéshozatali rendszerek;
- egyszerűbb és átlátható jogalkotás.

1.3 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy amennyiben az európai projekt Jean Monnet-nak az ESZAK-ot létrehozó párizsi szerződés aláírásakor tanúsított szellemisége szerint kerül megújításra, lehetővé válik az alapok újjáépítése és Európa gazdasági fellendülésének megindítása. A hatályos szerződések aggodalmat keltő hiányosságokról tettek tanúbizonyságot a válság és annak gazdasági és szociális következményei kezelésében.

1.4 A szubszidiaritás elvét annak eredeti értéke szerint kell újból meghatározni. A döntéseket és a felelősséget az európai polgárok szempontjából a leghatékonyabb szinten kell vállalni. A globális problémákkal szemben csak európai és globális szintű politikák és eszközök alkalmazhatók.

1.5 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a tagállamok kormányainak és az EU Tanácsának minden lehetséges erőfeszítést meg kell tennie annak érdekében, hogy a polgárok újból hinni tudjanak egy olyan Európa tervében, amely erősebb, képes egységesen megállapított és elismert eszközöket alkalmazni, és képes a jelenlegi és a jövőben előforduló globális méretű válságokat kezelni.

1.5.1 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy néhány olyan ország, amely még az Európai Közösséget létrehozni kívánó országok első csoportjához tartozik, különösen ebben a válságos pillanatban igen türelmetlenül viszonyul a közös piac szabályaihoz, a versenyhez és az állami támogatásokhoz: Ez tévedés. ⁽¹⁾

1.5.2 Egy ilyen helyzetben, mint amilyen a mostani, a Tanácsnak – az Európai Parlament és az Európai Bizottság támogatásával – olyan „stratégiai egyezséget” kell kötnie, amely az alábbiakról rendelkezik:

- határozott szerepvállalás az egységes piacon, megerősített mechanizmusok révén, különösen egyes, még problémás szektorokban; ⁽²⁾

⁽¹⁾ Ebben a témakörben Mario Monti volt versenypolitikai biztos aggodalmát fejezte ki a belső piacon alapuló európai modell túlélése miatt (a Corriere della Sera 2009. május 10-i számának vezércikke).

⁽²⁾ A képesítések elismerése, a tőkejövödelmek adóztatása, a nyugdíjak megállapításának során a más országokban végzett munka figyelembevétele stb.

- kötelezettségvállalás olyan adóügyi koordinációra vonatkozóan, amely tiszteletben tartja az országok pénzügyi szuverenitását, egyes pontokon azonban megerősíti az együttműködést;
- az eurózónához rövid időn belül történő csatlakozás összehangolt lehetősége a nehéz helyzetben levő országok számára, a szükséges feltételek tiszteletben tartásával;
- összehangolt, arányos, átlátható és fokozatosan csökkentett, koordinált állami intézkedések végrehajtása a rendszerszintű kockázatok csökkentése és a szabadpiaci tevékenység önfenntartó szintre való gyors visszaállása érdekében.

1.6 Az EGSZB üzenete az, hogy a polgárok, a társadalmi erők és a civil társadalom egésze meg van győződve arról, hogy a jelenlegi válság egy olyan, erősebb Európa létrehozására ösztönöz, amely képes az egyes országok korlátozott szerepét meghaladni.

1.7 Az egyes országoktól konkrét erőfeszítéseket kell kérni a képviselő és a láthatóság kérdésében annak érdekében, hogy Európa globális szerepe – annak demokratikus kifejeződései, az Európai Parlament, a Tanács és az Európai Bizottság formájában – megerősödjék.

1.8 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy az elsődlegesen alkalmazandó eszköz egy olyan igazi, jelentős iparpolitika, amelyet nem befolyásolnak a pénzügyi spekulánsok döntései, és a fenntartható fejlődést célozza. Vissza kell térni az ESZAK-Szerződés alapján két fontos európai termelőágazatban az ötvenes évek iparpolitikájának kapcsán felhalmozott konkrét tapasztalathoz, és ezt megfelelő átdolgozást követően, a fenntartható fejlődés előmozdítása érdekében módosítva a jövőbeli tevékenységek kiindulópontjának kell tekinteni. ⁽¹⁾

1.9 Európa a szociális gazdaság területén működő vállalkozások fejlesztése és az innovatív válaszok nyújtására irányuló képességük révén küzdheti le a válságot, és adhat impulzust a gazdaságnak.

1.10 Egy fejlesztési stratégia megvalósítása érdekében a szociális partnereknek és az egészében megszervezett civil társadalomnak a társadalmi felelősségvállalás létrehozására kell törekednie, amelyben egymással összehangolt stratégiák érvényesülhetnek:

- **olyan ellenállási és túlélési stratégia**, amellyel az érett piacokon nagyobb szakosodással és a költségeket csökkentve vagy egymáshoz közeli ágazatokban erős differenciálódással, illetve új módozatokkal lehet működni;

- **termelési eljárásra, termékre vagy szolgáltatásra vonatkozó innovációs stratégia**, új termékeket eredményező piac- és technológiaváltással, új anyagokkal;

- **új kezdeményezések**, új társasági formák, új ágazatok vagy új kezdeményezések bevezetése; előretekintő eljárás segítségével új, ígéretesen növekvő termékeket kell meghatározni (ideértve a vezető piaci kezdeményezéseket is), amelyek felé az új beruházások irányíthatók;

- **területi piackutatás**, amely a kutatóintézetekkel való megállapodások segítségével a kimagasló értékek felé orientálódik annak érdekében, hogy fokozódjon a technológiai részvétel;

- **pénzügyi támogatás**, a fejlesztési költségvetésen keresztül vagy az EBA ⁽²⁾ kezességi biztosítékát is felhasználva;

- **a biztosíték nyújtására szolgáló konzorciumok kockázati alapjának felhasználása**, a szervezetek és a bankrendszer közötti megállapodással, amelynek révén a mikro- és kisvállalkozások fizetési haladékhöz jutnának, elsősorban a foglalkoztatottsági szint megőrzése érdekében;

- **a rövid lejáratú hitelek befagyasztása**, hogy a mikro- és kisvállalkozások a termelésre, a kereskedelemre és az eladott termékeikkel kapcsolatos ügyfélszolgálatra összpontosíthassanak;

- az innovációs szolgáltatási szektor támogatása (környezetbarát gazdaság), az ESZA által kínált innovációs képzés lehetőségét felhasználva;

- **a személyi szolgáltatások magas szintre való fejlesztése** a szociális-egészségügyi pólusok ⁽³⁾ támogatása és megerősítése révén is;

- olyan **infrastrukturális programok végrehajtása**, amelyek hozzájárulnak az alacsony széndioxid-kibocsátású gazdaság megvalósításához szükséges innovatív választási lehetőségek körének növeléséhez, és olyan feltételek kialakítása, amelyek előnyt jelentenek az adott területen élőknek;

- **a közbeszerzési pályázatokon az energiahatékonyság és a környezetvédelem követelményeinek megerősítése**;

- a régiákat felváltó, **új, hatékonyabb termékek** támogatások útján való **ösztönzése**;

- **az információhoz jutás javítása**;

- a nyersanyaghasználat elősegítése.

⁽¹⁾ Lásd a Manufuture európai platformot (www.manufuture.org). Ezenkívül lásd a Davignon-terv alkalmazásáról Étienne Davignonnal készült interjút (Brüsszel, 2008. január 14., www.ena.lu).

⁽²⁾ Az EBB által finanszírozott Európai Befektetési Alap. Lásd az innovációs és versenyképességi keretprogram első működési programját.

⁽³⁾ Ld. Vezető piacok: Elektronikus orvostudomány (COM(2007) 860 végleges, továbbá e dokumentum 6.10 pontja).

1.11 Az iparosodott országok nemzeti támogatási csomagjaik összehasonlítása azt mutatja, hogy az európai kormányok részéről nagyobb mértékű közös távlati gondolkodásra van szükség, különösen ami a fenntartható fejlődés ösztönzését, a vállalati szociális felelősséget és az Európai Bizottsággal való jobb koordinációt illeti. Továbbá az ékesszólás nem elegendő. A tagállamoknak sürgősen végre kell hajtaniuk a terveiket, a válság ugyanis súlyosan érinti a vállalkozásokat és a dolgozókat.

1.12 Az EGSZB meglepéssel fogadta a Prágában 2009. május 7-én tartott foglalkoztatási csúcstalálkozó arra irányuló erőfeszítéseit, hogy a szociális partnerekkel együtt, megerősített társadalmi párbeszéd⁽¹⁾ alapján határozzák meg a nemzeti és európai szinten megvalósítandó intézkedések irányait, annak érdekében, hogy a munkahelyteremtésre nagyobb figyelem irányuljon, és a kereslet fellendítéséhez szükséges intézkedések megtörténjenek.

1.13 A lisszaboni stratégiának meg kell őriznie a hitelességét, és igazolnia kell, hogy képes ehhez az új helyzethez alkalmazkodni a reformfolyamatok gyorsításával és egyértelmű prioritások, új módszerek meghatározásával, valamint a következő hónapokban meghatározandó Lisszabon utáni stratégia és az EU fenntartható fejlődési stratégiája célkitűzései közötti összhang megerősítésével.

1.14 Az európai kormányoknak egyre határozottabban vállalniuk kell, hogy a közösségi szinten vállalt kötelezettségeiket a megállapított határidőn belül és hiánytalanul teljesítik.

1.15 A globalizációval és a hitelekkel kapcsolatos problémák által érintett vállalatoknál a foglalkoztatás fenntartására előirányzott állami támogatásoknak olyan követelményekre kell alapulniuk, amelyek biztosítják azt, hogy:

- ezek a támogatások nem erősítik a protekcionizmust, és nem gördítenek akadályt a szabad verseny elé;
- a támogatáshoz jutó vállalatok kötelezik magukat mindegyiknél a foglalkoztatási szint támogatására,
- a kollektív szerződéseket betartják, és a munkavállalók vásárlóerejét megőrzik;
- a csökkentett termeléssel jellemzett időszakokban a munkavállalók új képzések megszerzését szolgáló képzést vehetnek igénybe, és ebben támogatni kell őket;

⁽¹⁾ Lásd az EGSZB 1037/2009. számú, *A foglalkoztatási csúcstalálkozó eredményei* című, a HL-ben még nem közzétett véleményét.

— az állami pénzügyi támogatás nem válik a részvényesek jövedelemforrásává osztalékfizetés vagy egyéb részvényvisszavásárlás formájában;

— a támogatás lehetőség szerint elősegíti a környezetvédelem szempontjainak megfelelő, új termékek és új szolgáltatások fejlesztését;

— a támogatások nem torzítják a versenyt, ideiglenesek és degresszívek;

— az adófizetők védelme érdekében megfelelő ellenőrző mechanizmusokról rendelkeztek.

1.16 A válságra adott társadalmi választ illetően a mindezt megelőző megvalósított lépések nem voltak megfelelőek. Nem irányuló elegendő figyelem a munkahelyteremtésre vagy a kereslet ösztönzéséhez szükséges intézkedésekre (vagyis összehangoltabb pénzügyi ösztönzési csomagokra az EU szintjén, valamint a bérlépolitikai kérdésekre).⁽²⁾

1.17 A szabályozás szintjén ideiglenes munkaerő-piaci intézkedés útján biztosítani kell, hogy a rövid időre szóló, határozott idejű munkához megfelelő – mindenképp a munkahelyi higiéniával és biztonsággal kapcsolatos – képzés és bérgaranciák társuljanak.

1.18 Az EGSZB sürgetőnek és alapvetőnek tartja, hogy az EU termelési struktúrájának jövője érdekében az alkalmazott szakpolitika a fiatalokat ismét a műszaki-tudományos szaktárgyak felé orientálja a szakképzési és az iskolarendszer minden szintjén, megelőzendő a termelőtevékenységekhez kapcsolódó értékek hanyatlását, és a pénzügyi, illetve spekulációs értékek térnyerését.⁽³⁾

1.19 A termelés felelesztése és az európai ipari és szolgáltató ágazatok fenntarthatósága érdekében az EGSZB szükségesnek tartja a kutatási, innovációs és fejlesztési tevékenységek szerepének megerősítését, a már meglévő eszközök, úgymint az KTF 7. K+F program és az Európai Technológiai Intézet (EIT) alkalmazásával, továbbá egyértelmű, az európai technológiai platformok által meghatározott prioritásokon alapuló, ágazati orientáció felhasználásával.

1.20 Az EGSZB határozottan olyan közösségi fellépésre szólít fel, amely támogatja a vállalkozásoknak szóló szolgáltatások ágazatát, emellett fejleszti a polgárok, a fogyasztók, a munkavállalók és a vállalatok javát szolgáló innovatív szolgáltatásokat és tartalmakat, mindenképp a kkv-k nemzetközivé tétele és exportálása érdekében.

⁽²⁾ Lásd az Európai Tanács 1997. novemberében, Luxemburgban tartott ülésén elfogadott javaslatokat a HÉA-díjak európai szintű csökkentéséről bizonyos, a tagállamok által meghatározott szakmai szolgáltatások esetében.

⁽³⁾ A cél az, hogy valamennyi európai uniós országban a diákok legalább 50 %-a végezzen felsőfokú tanulmányokat, a felsőoktatásban részt vevő hallgatóknak pedig legalább 25 %-a a műszaki, mérnöki és természettudományos szakterületeket válassza. (ELECTRA jelentés)

1.21 Osztotva elnökének reményeiben, ⁽¹⁾ az EGSZB úgy véli, hogy ismét figyelmet kell fordítani a strukturális alapok – különösen az ESZA – alkalmazási feltételeire úgy, hogy ahhoz európai szinten, ágazati alapon is közvetlen hozzáférést kell biztosítani, felelevenítve így az ESZAK gyakorlatát, amely hatékonyan és gyorsan alkalmazhatónak bizonyult.

1.22 A nemzetközi kereskedelem területén az EGSZB elsődleges fontosságúnak tartja a kereskedelmet érintő többoldalú tárgyalások (dohai forduló) gyors lezárását, amely pozitív jelzést jelentene a nemzetközi piac számára és a jelenlegi válságra is jelentős kihatással bírna: ⁽²⁾ az EU erősebb tárgyalási vezető pozíciót szerezhet meg és meg is kell szereznie azzal, hogy egységesen lép fel azoknak az ambiciózus eredményeknek az elérése érdekében, amelyek gondoskodnak a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) - az európai feldolgozó és szolgáltatási ágazat jövőbeli növekedésének biztosításához elengedhetetlen - alapvető munkaügyi előírásai és a jól végzett munka tiszteletben tartásáról.

1.23 A protekcionizmus várható növekedése a jelenlegi kontextusban nagyon valószínű és fenyegetőnek tűnik. Ezért szükség van arra, hogy az Európai Bizottság erőteljesen érvényesítse az európai uniós kereskedelemvédelmi törvényeket azáltal, hogy keményen fellép a dömpingelt és támogatott termékek ellen, küzd és fellép az indokolatlan protekcionista intézkedések ellen, illetve a kereskedelmi viták rendezése érdekében elmélyíti a párbeszédet az EU legfontosabb kereskedelmi partnereivel.

2. Bevezetés

2.1 A termelő és szolgáltató szektorok kontinensünk gazdaságának gerincét jelentik. Az egységes piac megvalósítása komoly fejlődést tett lehetővé számukra a közös szabályok és szabványok révén.

2.2 A termelő és szolgáltató szektorok kivételes kihívásokkal állnak szemben:

- **a pénzügyi összeomlás**, amely hallatlan erővel és összehangoltsággal hatott ki a teljes globális gazdaságra, és veszélyeztette a piacok hitelességét és megbízhatóságát;
- **az új nemzetközi munkamegosztás** és ennek az új globális piac által diktált – amilyen teljes mértékben, kevesebb korlátozás által hátráltatva megjelentek az újonnan iparosodott földrészek – elkerülhetetlen ipari racionalizációi és szerkezetátalakításai,
- **az éghajlati változások és a környezet**, az ökoszisztéma

⁽¹⁾ SEPI elnök levele BARROSO elnökhöz a prágai európai szociális csúcstalálkozó alkalmából.

⁽²⁾ Lásd az Új kereskedelmi megállapodásokra irányuló tárgyalások – Az EGSZB álláspontja c. véleményt (HL C 211., 2008.8.19., 82–89. o.) és A megújított lisszaboni stratégia külső dimenziója c. véleményt (A Hivatalos Lapban még nem jelent meg).

védelmének és a fenntartható fejlődésnek a polgárok egészsége miatt figyelmen kívül hagyhatatlan célkitűzésével, amely szükségessé teszi – tiszta technológiákon alapuló új termékekkel és eljárásokkal – az energiahatékonyság javítását és a termelőciklusok korszerűsítését;

- **az emberi erőforrásokban rejlő tőke, a népesség előregedésével és az erős migrációs áramlással együtt**, amelyek nagyobb szakmai rugalmasságot és mozgékonyt, állandó szakképzést és magasabb képesítési szinteket tesznek szükségessé a jobb munka- és életminőség biztosítása érdekében;
 - **a kormányzás hiányosságai**, világ- és európai szinten, ideértve a nem megfelelő intézményeket, döntési képességet és szabályokat, ahogy azt a jelenlegi nemzetközi pénzügyi rendszer és az európai építmény válsága is mutatja;
 - **a regionális különbségek**, amelyek növekvőben vannak az EU-ban;
 - **a rendelkezésre álló erőforrások koncentrációja**, mind az állami költségvetés, mind a vállalati szféra szintjén, amelyek ezáltal azt kockáztatják, hogy nem képesek megfelelően támogatni a gazdaság és a foglalkoztatás újraindításához szükséges reformokat.
- 2.3 A jelenlegi világszintű recesszió megkövetelheti, hogy ezek az ágazatok még nagyobb erőfeszítéseket tegyenek az alábbi célokat elérése érdekében:
- a munka új nemzetközi megosztásához való alkalmazkodás;
 - az ökoszisztéma védelme és a fenntartható fejlődés;
 - új termék- és eljárási technológiák alkalmazása;
 - nagyobb és minőségibb foglalkoztatás, egyre magasabb szinten és egyre fokozottabb szakmaisággal.

2.4 **A jelenlegi válságok a vállalatok számára nemcsak túlélési kihívást**, hanem nagy fejlődési és innovációs lehetőségeket is jelentenek. A vállalatokat azonban nem szabad magukra hagyni: a vállalkozókedvet és a munkahelyteremtést olyan reformok mielőbbi bevezetésével kell támogatni, amelyek javítják a vállalatok működési környezetét, csökkentik a szükségtelen közigazgatási terhet, megőrzik és javítják a belső piacot, támogatják a kockázati tőkét, ösztönzik az innovációt és a „rugalmas biztonsággal” kapcsolatos intézkedéseket, mögöttük kevesebb és jobb jogi szabályozás áll, továbbá beruházásokra kerül sor az oktatási és tudományos világ, valamint a vállalkozások közötti viszonyok, az oktatás, a humán erőforrások képzése, különösen a műszaki-tudományos diszciplínák és a vezető piaci kezdeményezések fejlesztése terén.

2.5 Az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy a legfontosabb termelő és szolgáltató szektorok – mindenekelőtt az idegenforgalom – jelenlegi helyzetének és jövőbeli kilátásainak különböző alapvető szempontok figyelembevételével történő meghatározása nagy jelentőséggel bír, és ezek az alábbiakkal vannak szoros összefüggésben:

— **Nemzetközi vetület:** a válság olyan integrált nemzetközi körökben fejlődött ki, amelyek az egyes piacok és összességében a nemzetközi piac szabályozási és ellenőrzési jogszabályainak jócskán kívülálló innovatív eszközöket vehettek igénybe, és erősebbnek bizonyultak, mint a világszintű berendezkedés Európa által irányított kiigazítása, amely szerint 2020-ban a BOIK⁽¹⁾ országok elérhetnék és esetleg meg is haladnák a világ GDP-jének 30 %-át.

— **Intézményi vetület:** a kormányzás nemzeti, regionális és nemzetközi intézményes mechanizmusai teljességgel elégtelennek bizonyultak a rendellenességek megelőző feltérképezésében, az egyes regionális- és nemzetgazdaságokban a láncreakciószerű terjedés megakadályozására alkalmas eszközök és módok előzetes meghatározásában, továbbá a károkat mérsékelni képes ellenszerek kifejlesztésében

— **Szociális vetület:** 2009 márciusában az eurózónában a munkanélküliség elérte a 8,9 %-ot (2008 márciusában a 7,2 %-ot) és az EU-27-ben a 8,3 %-ot (2008 márciusában a 6,7 %-ot), míg a 25 év alatti fiatalok munkanélküliségi rátája az eurózónában 18,1 % volt, az EU-27-ben pedig 18,3 %.⁽²⁾

— „Reálgazdasági” vetület: az ipari termelés csökkenése 2008 decemberében a 2007. év azonos hónapjához képest 12,8 % volt az EU-27-ben, az építőiparban pedig ugyanez 6,7 % volt; a közösségen belüli cserekapcsolatok 13,7 %-kal csökkentek, a termelő szektorok közösségi exportja 5,8 %-kal csökkent.⁽³⁾ A termelés csökkenés leginkább a vegyipart, a textilipart, a gépjárműipart és a fémipart érintette, és jelentős volt az export visszaesése az olyan szektorokban is, mint az autópár, vegyipar, a távközlés és a rádió–televízió ágazat; a szolgáltatási szektorban pedig az idegenforgalmat sújtotta erősen a válság.⁽⁴⁾

— **Környezetvédelmi vetület:** az energiahatékonyság, az éghajlati változások elleni küzdelem, továbbá az erőforrások fenntartható használata elodázhatatlan kihívást jelentenek bolygónk megőrzése és fejlesztése és különösen Európa részéről a polgárok egészsége, az ökoszisztéma és összességében a gazdaság megóvása és fejlesztése szempontjából, továbbá a versenyképességére is fontos kihatással bírnak, különösen egy világos, stabil és harmonizált szabályozási rendszerben.

3. Nemzetközi vetület

3.1 A GDP az Amerikai Egyesült Államokban 2008 negyedik

⁽¹⁾ BOIK: Brazília, Oroszország, India és Kína.

⁽²⁾ Eurostat STAT – 2009. 04. 30.

⁽³⁾ SEC 2009/353.

⁽⁴⁾ Az ENSZ Idegenforgalmi Világszervezetének (WTO) 2009 júniusában közzétett barométere (7. kötet, 2. sz.).

negyedévében 1 %-kal csökkent, miután az azt megelőző negyedévben 0,1 %-kal csökkent. Japán GDP-je 3,3 %-kal csökkent, miután a csökkenés az azt megelőző negyedévben 0,6 %-os volt. Az eurózóna GDP-je 1,5 %-kal csökkent, miután az azt megelőző negyedévben 0,2 %-os volt a csökkenés.⁽⁵⁾

3.2 A munkanélküliségi ráta gyorsan nő, és az OECD szerint a 2010. év végére 12 %-hoz közelítő ráta felé tart. Ezzel egyidejűleg a bérek lassabban emelkednek vagy változatlanok maradnak.

3.3 Amint azt az Európai Bizottság is hangsúlyozza:⁽⁶⁾ „Addig, amíg a hitelnyújtás szűkös, a kereslet élénkítését és a fogyasztók bizalmának helyreállítását célzó intézkedések nem tudnak érvényesülni. Ez egy globális válság, és a gazdaság helyreállítása csak akkor lehet teljes, ha a világgazdaság legfontosabb szereplői ismét növekedésnek indulnak, és egymással kereskednek”.

3.4 Ezzel azonos az Európai Szakszervezeti Szövetség (ESZSZ) véleménye is: „A gazdasági helyzet romlik, és valószínűleg csak akkor fog javulni, ha a gondolkodásmód gyökeresen megváltozik: a szokásos üzletmenethez való visszatérés megnyugtató, de irreális koncepciója helyett a személyekre, az innovációra és a tartós fejlődésre alapozott, új reálgazdaságra van szükségünk. Hasonlóképpen szükségünk van a kormányzati szerep újraértékelésére is:

— a piacok szabályozásában

— a közszolgáltatásokban

— a béregyenlőtlenségek elleni küzdelemben”.⁽⁷⁾

3.5 A G20 2009. március 18-án, Londonban tartott csúcstalálkozóján az Európai Vállalatok Szövetsége (*BusinessEurope*) hangsúlyozta, hogy „a pénzügyi válság pusztító hatással van a vállalkozásokra, mivel a növekedés fő motorjait érintik a pénzeszközökhöz való hozzáférés korlátozásai. (...) A világgazdaság összeomlásának elkerülése érdekében gazdaságostönzésre van szükség.”⁽⁸⁾

4. Intézményi vetület

4.1 Egyre szélesebb körű a konszenzus és az erők egyre jobban konvergálnak annak érdekében, hogy a jelenleg fennálló szabályokon túl a szükséghelyzethez szabott rendkívüli intézkedésekre és szakpolitikai válaszokra kerüljön sor, hogy feltétlenül megőrizhetők legyenek a vállalkozások, a termelőszektorok, a termelő és szolgáltatótevékenységek, a foglalkoztatás, továbbá a családok jövedelme és fogyasztása.

⁽⁵⁾ 2009 első félévében a GDP 2,5 %-kal csökkent az előző évhez képest. 2009 májusában az EU ipari termelése 15,9 %-kal esett vissza 2008-hoz képest (a feldolgozóiparban 16,8 %-os volt a visszaesés). Lásd: SEC 2009/1088, 2009. július 20.

⁽⁶⁾ COM(2009) 114.

⁽⁷⁾ Lásd az ETUC-nak az európai gazdaságélénkítési tervről szóló állásfoglalásának összefoglalását (2008. december 5., <http://www.etuc.org>).

⁽⁸⁾ BUSINESSEUROPE, 2009. március 17., a G20 Business Eventtel kapcsolatban (2009. március 18.; <http://www.besneurope.eu/>).

4.2 Egy olyan politika, amely a válságból eredő gazdasági, foglalkoztatási és szociális problémák következményeit a felgyült belső feszültségeknek a szomszédokra való áthárításával próbálja féken tartani, nemcsak a probléma hamis megoldását jelenti, hanem azzal a veszéllyel is jár, hogy a gazdaságokat a nacionalizmus és protekcionizmus felé tereli, ami tönkretenné az utóbbi években Európában és a világban nehézségek árán létrehozott nemzetközi kooperációs és regionális integrációs kereteket.

4.3 Az EGSZB a jelenlegi válság leküzdésére irányuló bármilyen beavatkozás alapvető és nélkülözhetetlen elemeinek tekinti az alábbiakat:

— egy olyan új nemzetközi kooperációs keret **beindítása**, amely átlátszó szabályokon alapul, képes előre kiküszöbölni a nemzetközi gazdasági, monetáris és pénzügyi rendszer látens problémáit is, emellett pedig megőrzi a nemzetközi kereskedelmi cserekapcsolatok teljes szabadságát;

— a pénzügyi szektorral való új társadalmi szerződés lehetőségei, a pénzpiac erős újraszabályozása és megfelelőbb felügyelete, továbbá az ösztönzőcsomagok jobb állami ellenőrzése annak biztosítása érdekében, hogy a pénzügyi támogatás eljusson a munkavállalókhöz, a fogyasztókhoz és a vállalatokhoz, valamint hogy biztosítható legyen a nemzetközi szabad kereskedelem;

— az EU alapjainak **megőrzése**, ideértve:

— az európai piac egységességét,

— személyek, az áruk, a tőke és a szolgáltatások szabad mozgását,

— közös politika kifejlesztését és teljes körű alkalmazását, különös tekintettel a versenypolitikára,

— a vállalkozási szabadságot és az európai szociális modell megőrzését;

— koordinált, arányos, átlátszó, idővel degresszív állami intézkedések **meghozatala** a rendszerkockázatok csökkentése érdekében;

— az európai termelő és szolgáltató szektorok versenyképességének és szilárdságának **megőrzése** és javítása;

— a tudás alapú gazdaság **megerősítése**;

— a humán erőforrások és vezetői erőforrások szakértelmének **javítása**;

— a környezetvédelmi, energiahatékonysági, anyaghasználati szempontokra figyelmet fordító termékek és eljárások **előnyben részesítése**, és a piacon való elterjedésük keretfeltételeinek biztosítása;

— a társadalmi felelősségvállalás területe fejlődésének **támogatása**;

— **tartózkodás** a közterhek **növelésétől** és szabályozás az európai vállalatok számára;

— koordinált megközelítés **kialakítása** az IPR ⁽¹⁾ keretében;

— a hitelekhez való hozzáférés javítása, különösen a kvk-k részére.

4.4 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a jelenlegi válságnak a minőségi gazdaság kifejlődése, a nagyobb és jobb foglalkoztatás irányába mutató, fokozottabb gazdasági integrációt jelentő intézményi ugráshoz kell vezetnie.

4.5 Az EGSZB még ennél is szükségesebbnek tart egy, a kontinens fokozottabb politikai integrációja irányába mutató minőségi ugrást, mivel véleménye szerint egyedül ezzel valósítható meg az a kompromisszum, amely az egoizmusról és a nemzeti prioritásokról való lemondás mellett a közös jövő felé mutat.

4.6 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy amennyiben az európai építmény ugyanabban a szellemben kap újabb impulzust, mint amelyet Jean Monnet az ESZAK létrejöttét eredményező Párizsi Szerződés megkötésekor és végrehajtásakor képviselt, az európai gazdaság fellendülésének alapjai újból megteremthetők.

4.7 A Lisszaboni Szerződés ratifikálását haladéktalanul végre kell hajtani, hogy az európai építmény olyan struktúrát kaphasson, amely jobban koordinált politikákkal képes válszolni.

5. A válság társadalmi vetülete: a munkavállalókat, a vállalatokat és a családokat érintő kihatás

5.1 Az utóbbi hónapokban drasztikus méreteket öltöttek a vállalati átszervezések. Sok vállalat létszámcsökkentési terveket indított el, amelyek súlyos társadalmi következményekkel járnak, különösen a fiatalok jövőjére nézve. ⁽²⁾ Más vállalatok csődöt jelentettek.

⁽¹⁾ IPR = Nemzetközi Termékszabályzatok.

⁽²⁾ Az EU-27-ben a fiatalok munkanélküliségi rátája 2009 első negyedében elérte a 18,3 %-ot, ami 5 millió munkanélküli fiatalot jelent – EUROSTAT 2009. július 23.

5.2 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a humánerőforrás az EU versenyképességének visszanyerésében kulcsfontosságú szerepet játszik mind a munkaerő képességei és szaktudása, mind pedig az új vezetői irányítási modell szempontjából.

5.3 Az EGSZB véleménye szerint a munkaerő terén tett beruházás és a foglalkoztatás fenntartása elengedhetetlen az európai ipar versenyképességének előmozdításához, mind a munkaerő képességei és új szakismeretei, mind az új vállalati szociális felelősségi modell tekintetében. ⁽¹⁾

5.4 Tekintettel a válság nagyságára a megújuló energiaforrások ágazatával és más fejlődőben lévő ágazatokkal kapcsolatos szakképzési és foglalkoztatási kereteket haladéktalanul elérhetővé kell tenni a recesszió által sújtott munkavállalók számára.

5.5 Intézkedéseket kellene tervezni a háztartások fogyasztásának támogatására, részben a kereslet élénkítése céljából. ⁽²⁾

6. A reálgazdaság vetülete: a termelő és szolgáltató szektorok felélénkítése

6.1 A **dezindusztrializáció**. Az utóbbi években, különösen az ezredfordulón az Európai Bizottság és több tagállam kisebb jelentőséget tulajdonított az ipari és termelő politikának, és előnyben részesítette az elsősorban észak-amerikai modelleken alapuló, összetett pénzügyi rendszerek kialakulásával létrejött sokszínű modellt.

6.2 2005-ben az EU az ágazati és a horizontális kezdeményezések kombinációjára alapuló, integrált európai iparpolitikai irányvonalat fogadott el, amelyet 2007-ben egy időközi felülvizsgálat követett az EU növekedési és munkahely-teremtési stratégiájának keretében. ⁽³⁾ 2008-ban az EU a fenntartható iparpolitikáról cselekvési tervet fogadott el, ⁽⁴⁾ amelyről az EGSZB-nek már volt módja nyilatkozni. ⁽⁵⁾

6.3 A társadalmi felelősséget vállaló és versenyképes vállalatok, a szociális gazdaság vállalatai, az egyre inkább szakképzett és részt vevő munkaerő központi helyre állítása kell, hogy a termelő és szolgáltató szektorokat ösztönző politikákhoz viszonyítási pontot képezzenek.

6.4 A lisszaboni stratégiának meg kell őriznie a hitelességét. A tagállamoknak és az Európai Unió intézményeinek meg kell

⁽¹⁾ A kockázattitőke-alapok és a kölcsönök közötti összefüggés – amelyről a Bázeli Megállapodás rendelkezik – kkv-kra gyakorolt hatása miatt ez még nehezebbé válik. EU-s szintű intézkedéseket kellene hozni annak megvizsgálása érdekében, hogy e hatásokat hogyan lehetne mérsékelni.

⁽²⁾ Lásd a fogyasztói bizalom indexét (6. táblázat), „Business & Consumer Survey Results”, DG ECFIN, 2009. június.

⁽³⁾ COM(2007) 374.

⁽⁴⁾ COM(2008) 397.

⁽⁵⁾ Lásd a *Fenntartható fogyasztás és termelés* tárgyban kidolgozott EGSZB-véleményt (HL C 218., 2009.9.11., 46–49. o.)

mutatniuk, hogy képesek a szakpolitikákat az új körülményekhez igazítani azáltal, hogy a következő hónapokban meghatározandó Lisszabon utáni stratégia kidolgozásához világos prioritásokat és új módszereket állapítanak meg. A reformokat fel kell gyorsítani, és egyértelmű, pontos prioritásokat kell meghatározni, megvalósítható és ellenőrizhető ütemtervvel.

6.5 Az EGSZB véleménye szerint az európai termelő és szolgáltató szektorok fejlődésének az eljárások és a termékek javítása révén kell megvalósulnia. Az EGSZB határozott lépéseket sürget az EU részéről.

6.6 Az EGSZB véleménye szerint az ipari stratégia az alábbiakat foglalja magában:

— **új épületek és fenntartható módra átalakított épületek**, különösen a közintézmények és az ipari létesítmények terén **történő nagyberuházások** ⁽⁶⁾ alacsony áteresztő képességű alapanyagok, például üvegkompozit-rendszerek és kerámia felhasználásával történő végzése, az energiafogyasztás csökkentése érdekében;

— **az energiahatékonyságot támogató nagyberuházások**, a megújuló energiaforrásokból származó energiatermelés képességének növelése, a CO₂ megkötését és tárolását szolgáló technológiák fejlesztése;

— **a kis környezeti kihatású közlekedési tervekbe történő beruházások**, megfelelőbben lokalizált termelés, jobb hulladékkezelés a Bizottság környezetbarát autók elnevezésű európai kezdeményezés szerint; ⁽⁷⁾

— **a termelő ágazat részére nagyobb hozzáférés a beruházási forrásokhoz**, amelyeket a kormányok az autóiipari és a fémkohászati ágazatban tiszta technológiájú és eljárású innováció és tervezés ösztönzése érdekében támogatnak, és amelyek az Európai Bizottság által javasolt, a jövő gyárai elnevezésű kezdeményezést veszik alapul és erősítik meg; ⁽⁸⁾

— az EU i2010 kezdeményezés megerősítése mellett a **materiális és immateriális hálózati infrastruktúrák ösztönzése**, különösen a szélessávú informatikai technológiák terjesztése tekintetében az a kibővített EU integrációjának elősegítését célzó intelligens beruházás és infrastruktúra.

⁽⁶⁾ 2008-2009. évi foglalkoztatási jelentés, ESZFH Tanács 2009. március 9.

⁽⁷⁾ Lásd: COM(2008) 800 végleges, *Az európai gazdasági fellendülés terve*.

⁽⁸⁾ Ugyanott.

6.7 Meg kell vizsgálni a kkv-k specifikus helyzetét, különösen ami a hitelhez és kölcsönhöz jutás hiányát illeti. A kkv-knak szánt alapok jelenleg nem érik el céljukat.

6.8 A kisvállalkozási intézkedéscsomag, amelyről a bizottságnak módja volt nyilatkozni, ⁽¹⁾ „nem áll a kihívásnak megfelelő szinten, különösen a jelenlegi gazdasági és pénzügyi nehézségek között”, mivel nem rendelkezik megfelelő pénzeszközökkel. Fontos azonban, hogy biztosítsák az intézkedéscsomagban megfogalmazott stratégia teljes körű, időben történő és szisztematikus alkalmazását a tagállamokban.

6.9 Ahogy azt az EGSZB többször hangoztatta, a hitelhez jutáson túl a jelenlegi helyzetben még inkább kiemelkedő fontossággal bír:

— az európai magántársaságokról szóló alapokmányának a kkv-k ⁽²⁾ számára sürgős kidolgozása, a munkavállalók jogainak tiszteletben tartása mellett;

— a fizetési késedelemről szóló közösségi irányelv felülvizsgálata;

— a termelő és szolgáltató szektorok számára különösen hasznos körzetek, a területi fejlődés motorjai szerepének előmozdítása európai szintű „funkcionális termelési körzetek” létrehozásával;

— az új kkv-kat és induló vállalkozásokat „gondozó” közösségi kezdeményezések indítása, sikerességük és a nemzetközi piacokhoz jutásuk növelése érdekében;

— az ágazatok sérülékenysége mértékének állandó vizsgálata a „piac bukásának” megakadályozása és előzetes pozitív fejlődési lehetőségeknek a kialakítása érdekében.

6.10 Ami az egyedi szektorokat illeti, az Európai Bizottság széleskörű nyilvános konzultációt követően számos olyan termelő ágazatot azonosított, amelyek területén az ösztönző és az élénkítő beavatkozásokat összpontosítani kellene. Hat piacot jelölt meg a „vezető piacok” ⁽³⁾ kezdeményezés első szakaszára:

— online egészségügy;

— védőruházat;

— fenntartható építőipar;

— újrahaznosítás;

⁽¹⁾ Lásd az CESE 38/2009. sz., a HL-ben még nem közzétett véleményét.

⁽²⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: A kkv-k európai jogálláshoz juttatása (HL C 125., 2002.5.27.).

⁽³⁾ COM(2007) 860.

— biotermékek;

— megújuló energiák.

6.11 Az Európai Bizottság által alkalmazott módszert más szektorokra is ki kellene terjeszteni. Meg kellene tehát határozni azokat a szektorokat, amelyekben a politikai kulcseszközök és keretfeltételek révén megvalósuló koncentrált cselekvés és az érintett felek közötti megerősített kooperáció anélkül gyorsíthatná fel a piac fejlődését, hogy a versenymechanizmusokat károsan befolyásolná. ⁽⁴⁾ Ugyanez vonatkozik az európai védelmi ipar fejlődésére is, amelynek koordináltabb európai politika tárgyát kellene képeznie az Európai Védelmi Ügynökség létrehozását és a közös biztonság területén tett lépéseket követően. ⁽⁵⁾

6.12 Az európai iparpolitika eredményesebbé tételéhez figyelembe kell venni az egyes ágazatok specifikus környezetét: a gépjárművektől (személygépjármű, tehergépjármű, motorke-rékpár ⁽⁶⁾) a vegyiparig, a hajóiparig, a kohászatig, az építőiparig, az üveg- és kerámiaiparig, a cementiparig, a textiliparig és ruházati iparig, az élelmiszeriparig, a fémfeldolgozó és elektromechanikai iparig, az űrhajózásig, az informatikai és távközlési ágazatig, az energiaiparig, az egészségügyi szolgáltatásokig stb.

6.13 Mindenekelőtt az innovációk bevezetésének támogatása szempontjából az EGSZB lényegbevágónak tekinti az olyan újonnan létrehozott politikai eszközök fejlesztését, mint amilyenek a közös technológiai kezdeményezések, az innovációs közbeszerzések, a fenntartható termelésre és fogyasztásra vonatkozó cselekvési terv.

6.14 Az EGSZB úgy véli, hogy a szolgáltató szektorban is fel kell gyorsítani a liberalizálásokat, különösen ami egyes hivatások gyakorlóinak szolgáltatásait, illetve a bérekkel és a létszámstoppal kapcsolatos, még fennálló megszorításokat illeti.

6.15 Az EGSZB határozottan olyan közösségi fellépésre szólít fel, amely a vállalatokat kiszolgáló szektort támogatja azáltal, hogy a polgárok, a fogyasztók és a vállalatok javára az innovatív szolgáltatásokat és tartalmakat fejleszti, felgyorsítja a digitális átállást és a széles sáv elterjedését, és elhárítja az akadályokat az elektronikus igazgatás és a rendszerek együttműköd-tethetősége elől.

6.16 Az EGSZB úgy véli, hogy a világ többi részével fenntartott kapcsolatok tekintetében a közös külpolitika megerősítésére, határozottabbá tételére lenne szükség.

⁽⁴⁾ Versenyképességi Tanács, 2006. december 4.: Következtetések az innovációs politikáról és a versenyképességről.

⁽⁵⁾ Lásd az EGSZB Védelmi vonatkozású termékek transzfere és Európai védelem tárgyban kidolgozott véleményeit (HL C 100., 2009.4.30., 109. o. illetve HL C 10., 2004.1.14., 1. o.).

⁽⁶⁾ Különösen az EU gépjárműipara élvezhetne az autóiiparnak juttatott támogatási rendszerhez és a tagállamok ösztönzéseihez hasonló előnyöket, mivel a jelenlegi gazdasági válság miatt hasonló mértékben szenvedett hátrányt.

7. A fejlődés fenntarthatóságának vetülete

7.1 Az EGSZB támogatta ⁽¹⁾ és támogatja az egyéb közösségi politikákkal teljes mértékben integrált, fenntartható kitermelési, termelési és fogyasztási politikák fejlesztését, hogy a lehetséges kihívások versenyképes lehetőségekké alakuljanak át.

7.2 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy az EU tevékenységének továbbra is olyan ambiciózus, de jogalkotási és pénzügyi eszközökkel támogatott célokra kell irányulnia,

amelyek nem befolyásolják hátrányosan Európa versenyképességét azáltal, hogy a vállalatok és a polgárok számára nagyobb terheket jelentenek, hanem nagyszerű vállalkozásokat, innovációs és technológiafejlesztő eljárásokat támogatnak.

7.3 Az EGSZB ismételten hangsúlyozza a megfelelő kezdeményezések fontosságát az energiahatékonyság, a megújuló energiaforrásokból származó energiatermelés képességének növekedése és a CO₂-t megkötő technológiák fejlesztése terén a vezető szerep megszerzéséhez.

Kelt Brüsszelben, 2009. október 1-jén.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye a környezetbarát termelésről (HL C 224., 2008.8.30., 1. o.).